

Når det er svært at være i skolen

Inklusion kræver total nytænkning af skolestrukturen

Flere og flere børn falder ud af skolesystemet, fordi de belastes voldsomt af krav og strukturer i folkeskolereformens inklusionspraksis.

Men vi kan løse den meget belastede og alvorlige situation i den danske folkeskole, når vi tænker i nye baner og i helheder.

Af specialkonsulent, forfatter og underviser Jonna Jepsen

I mit daglige arbejde med familier ser jeg, hvordan flere og flere børn må kapitulere over for skolen. De stresses og udtrættes af lange dage med for få voksne, mange skift og manglende struktur.

Ofte har en klasse ikke et eget klasseværelse som fast base, men flytter lokale efter hver lektion. Mange klasser er udsat for hyppige lærerskift og en del vikartimer.

De konstante indtryk og krav fra en turbulent verden med et rasende højt stimuleringsniveau – både i skole og fritid – stresser et barns nervesystem.

Det skaber en indre uro, som påvirker opmærksomhed, koncentration og arbejdshukommelse. Barnet overstimuleres nemt og har svært ved at skabe sig overblik.

De digitale mediers massive indtog i børnenes verden betyder, at voldsomt mange børn sidder stille i mange timer om dagen og får dermed ikke stimuleret deres sansemotorik varieret og tilstrækkeligt. Og netop sansemotorikken er et vigtigt fundament for et afbalanceret nervesystem og udvikling af de kognitive funktioner som koncentrationsevne m.v.

Tryghed er noget af det vigtigste

Noget af det allervigtigste: følelsen af tryghed og en oplevelse af at blive mødt, set, rummet og støttet af de voksne, kan sjældent tilgodeses i nødvendigt omfang i skolelivet. Dels fordi der mangler ressourcer til den tætte kontakt og dialog, dels fordi en del lærere og pædagoger mangler tilstrækkelig indsigt/uddannelse i passende pædagogisk-psykologisk praksis.

Også neuropædagogikken, hvor bl.a. stimulering af nervesystemet gennem kroppen er essentiel, har ringe kår. Og vores forskningsbaserede viden om, at kreative processer som musik- og anden kunstudøvelse udvikler hjernen og gør den parat til at modtage intellektuel læring, anvendes ikke nævneværdigt i praksis.

I dag er de praktiske fag stærkt nedtonet i Folkeskolen. At udføre praktiske aktiviteter med træ, mad, stof, garn, metal m.m. giver børn jordforbindelse og ro indeni, og det giver dem mulighed for at bearbejde informationer og fortællinger gennem hænderne. Det var man opmærksom på i folkeskoleregi for nogle årtier siden, og der er fortsat en væsentlig del af læringsmiljøet i Rudolf Steiner-skoler.

De rammer, jeg har beskrevet ovenfor, er svære for rigtig mange børn at være i. De bukker under lidt efter lidt. Først klager de over ondt i maven eller hovedet og sendes hjem fra skole eller har hele sygedage. Det bliver hyppigere og hyppigere, fordi de fysiske smerter er symptomer på en overbelastning af hele systemet. Og årsagerne til overbelastningen afhjælpes ikke.

For at få den gode inklusionstanke til at fungere i praksis, må vi nytænke hele skolestrukturen ud fra et helhedsperspektiv.

Her er de væsentligste fokuspunkter for en ny skolestruktur:

- Kortere skoledage og ingen lektier (det er forskningsmæssigt dokumenteret, at lektier ikke lærer børn mere)
- Struktur, kontinuitet, stabilitet, ro
- Fokus på den enkelte elevs læringsstile, ressourcer, potentialer, interesser og særlige forudsætninger/evner (inkl. autister)
- Se bag den enkelte elevs symptomer på mistrivsel ud fra en helhedsbetragtning og iværksætte intervention/tilrettelægge undervisning på den baggrund
- Begrænset tavleundervisning og tilsvarende mere eksperimenterende og undersøgende undervisningsformer, hvor også fællesskabet er et væsentligt element
- Mindre elevgrupper – flere lærere og pædagoger eller assistenter
- Indlagte pauser, hvor eleverne sansestimuleres målrettet; det regulerer hjernen og nervesystemet til ro, koncentration og tilpas vågenhed i hjernestammen = optimeret læringsparathed
- Differentieret undervisning
- Kreative aktiviteter/processer for følelsesbearbejdning og hjerneudvikling
- Praktiske fag, som giver ro og mulighed for informationsbearbejdning
- Optimeret samarbejde mellem både lærere, forskellige faggrupper og skole/hjem
- En gennemgribende omlægning af kommunernes praksis for skolevisitation og bevillinger
- Mere undervisning i psykologi samt klasserumsledelse og anden praktisk pædagogik på lærerstudiet
- Mere efteruddannelse til lærere og skolepædagoger samt skoleledere

Grundpillen må være at se det enkelte barns fulde potentiale, behov og udfordringer og samtidig have øje for fællesskabet jf. punkterne ovenfor.

”Det er naivt at tro, at fordi test eller fuldt skema virker i Korea eller Canada, så virker det også i Danmark. I Finland bruger man i stedet tiden i skolen på fokuserede læringsaktiviteter med færre timer, kortere dage og mindre hjemmearbejde”.

Citat fra Kristeligt Dagblad: Hanne Leth Andersen, prorektor og professor i universitetspædagogik, og Jens Højgaard Jensen, lektor i fysik og fysikdidaktik. Begge tilknyttet RUC.

Der findes gode tanker og modeller

... som underbygger min tilgang. Fx den pædagogiske analysemodel LP-modellen der er et godt værktøj for opnåelse af god trivsel og et udviklende læringsmiljø. ”Referatskabelon til LP-møder”, som du finder på den side, jeg har linket til ovenfor, giver et godt billede af modellens opbygning.

Der findes en stor del pædagogisk forskning fra både ind- og udland, som viser det gode læringsmiljø. Og så kan vi skele til den finske skolemodel for at hente inspiration. Dog er der også elementer her, som ikke er optimale. Fx har de primært tavleundervisning og stort fokus på de boglige fag. Men derudover rummer modellen en lang række forhold, som skaber et godt læringsmiljø.

Sådan er de overordnede rammer for den finske skolemodel:

- Højere krav til optagelse på læreruddannelsen. Uddannelsen varer 5 år og har en højere status end i DK
- Specialuddannede lærere suppleret af et støttesystem betyder bedre indsats til børn i udfordringer og mere velfungerende specialundervisning
- Mindre administrativt arbejde for skolelederne, som kan bruge mere tid i klasserne og også selv har undervisningstimer
- Kortere skoledage og ingen lektier (hjernen skal have ro og hvile)
- Stort fokus på sundhed og motion. Bl.a. er der gratis morgenmad og frokost til alle elever og 15 minutters frikvarterer, hvor eleverne *skal* være udendørs
- Udendørsfaciliteter, der indbyder til varieret leg og bevægelse
- Mere ro i klasserne; *klasserumsledelse* er et selvstændigt fag på læreruddannelsen
- Højere grad af frihed til lærerne i forhold til at administrere og dermed prioritere undervisningen
- Særlige lærerassistenter, der gør det muligt for lærerne at fokusere fuldt på undervisningen og klasseledelsen
- En fast procedure for differentieret undervisning
- En høj vægtning af tryghed og nærhed
- Færre møder, hvilket giver mere tid til den enkelte elev
- Struktureret forældresamarbejde med kontakt/dialog inden for normal arbejdstid

Opmærksomhed på forholdene i både skole og hjem

Skolen kan naturligvis ikke alene holdes ansvarlig for børns trivsel og udvikling. Der er også forhold uden for skolen, som spiller væsentlige roller; Ernæring, søvn, tidsforbrug og spilvalg på digitale medier samt ikke mindst relationer i hjemmet og mellem forældre og skole.

Det enkelte barns personlighed, historie, daglige rammer, fysiske tilstand og neurologiske forudsætninger må også inddrages i forståelsen af hvilke krav, der kan stilles til barnet.

Vi har set, det kan lade sig gøre

Jeg har i mange år fungeret som specialkonsulent, hvor jeg vejleder forældre, institutioner, skoler og kommuner. Jeg har i den funktion en del børn, der ikke trives i skolen og derfor ikke vil derhen, og jeg ser de samme mønstre.

Et skoleprojekt i 2 specialklasser, som jeg har udviklet og gennemført sammen med en tværfaglig gruppe, viste, hvor hurtigt børn kan komme til at trives og udvikle sig bedre, når de mødes og forstås som de individer, de er, og når tilgangen er helhedsorienteret.

Indsatsens signifikant overbevisende effekt er dels dokumenteret skriftligt [her](#), dels i TV-dokumentaren "[Jeg hader ADHD – børn i en diagnositid](#)". Se øvrige informationer om projektet [her](#).

Indsatsen bestod af en optimering af det enkelte barns forudsætninger og trivsel. Det skete med en tværfaglig tilgang bestående af forældre- og lærervejledning, sansestimulering, synstræning, kreative processer samt øget samarbejde mellem skole, SFO og forældre.

Jeg håber, denne artikel har været til inspiration. Har du brug for mere end inspiration, vejleder jeg skoler og holder foredrag/kurser baseret på bl.a. de gode resultater for skoleprojektet.